

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор Навчально-наукового
інституту «Каразіньський інститут
міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»
Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

“27” серпня 2026 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ГЛОБАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ»

рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

галузь знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

спеціальність СІ Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)

спеціалізація СІ.02. Міжнародні економічні відносини

освітньо-наукова програма **Міжнародні економічні відносини**

вид дисципліни: за вибором

ННІ «Каразіньський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою Навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
«28» серпня 2026 року, протокол №1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Анна ЗАЙЦЕВА, д-р екон. наук, професор,
професор кафедри міжнародних економічних відносин та логістики ХНУ імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин та логістики
Протокол № 1 від 27 серпня 2026 року

Завідувач кафедри

 Анна ЗАЙЦЕВА

Програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Міжнародні економічні відносини»

Гарант освітньо-наукової програми

 Олена ДОВГАЛЬ

Програму погоджено науково-методичною комісією Навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Протокол № 1 від 27 серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії

 Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Глобальні трансформаційні процеси» складена відповідно до програми підготовки третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями) спеціалізації С1.02. Міжнародні економічні відносини.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – формуванні у здобувачів третього рівня вищої освіти системи знань про сучасні тенденції, закономірності та виклики глобального розвитку, а також у розвитку здатності аналізувати, інтерпретувати й прогнозувати вплив трансформаційних процесів на економіку, політику, суспільство й міжнародні відносини.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни – формування та розвиток у здобувачів формування навичок критичного мислення для оцінки сучасних тенденцій і сценаріїв розвитку світової економіки та політики. Здатність виявлення ризиків і можливостей, що виникають під впливом глобальних трансформаційних процесів. Розвиток здатності до наукового аналізу взаємозв'язку глобальних, регіональних і локальних змін. Формування практичних умінь прогнозування та стратегічного планування в умовах глобальних викликів (економічних, технологічних, соціальних, екологічних). Виховання відповідального ставлення до питань сталого розвитку, екологічної безпеки та міжнародної співпраці.

1.3. Кількість кредитів – 3.

1.4. Загальна кількість годин – 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни для підготовки
Обов'язкова / За вибором
Денна форма навчання
Рік підготовки
2-й
Семестр
4-й
Лекції
13 год.
Практичні, семінарські заняття
26 год.
Самостійна робота
51 год.
Індивідуальні завдання
-

1.6. Перелік компетентностей, формуванню яких сприяє дисципліна:

– загальні компетентності:

ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору

– спеціальні компетентності:

СК02. Здатність генерувати нові ідеї щодо розвитку теорії та практики міжнародних економічних відносин.

СК03. Здатність інтегрувати знання з різних галузей, застосовувати системний підхід та враховувати неекономічні аспекти при розв'язанні комплексних проблем міжнародної економічних відносин та проведенні досліджень.

СК07. Здатність застосовувати сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та освітній діяльності у сфері міжнародних економічних відносин.

1.7. Заплановані результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна:

РН02. Критично мислити, узагальнювати й аналізувати явища та проблеми, які вивчаються, приймати ефективні рішення на основі сучасних методів прийняття рішень, логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів.

РН03. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

1.8. Передумови вивчення: Глобальні виклики в системі міжнародних економічних відносин, Особливості світових інтеграційних процесів, Економіко-математичне моделювання глобальних економічних явищ.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Теоретико-методологічні основи вивчення глобальних трансформаційних процесів

Поняття глобалізації та трансформаційних процесів.

Теоретичні підходи до аналізу глобальних змін (економічні, соціальні, політичні, технологічні).

Методологія дослідження глобальних процесів: моделі, сценарії, прогнозування.

Тема 2. Глобалізація економіки та міжнародні фінансові процеси

Ринок капіталу, міжнародна торгівля, фінансові інтеграції.

Вплив глобалізації на національні економіки та конкурентоспроможність країн.

Сучасні фінансові кризи та механізми їхнього прогнозування.

Тема 3. Соціальні та демографічні трансформації у світі

Демографічні зміни, міграційні потоки, урбанізація.

Вплив соціальних трансформацій на розвиток країн і регіонів.

Проблеми соціальної нерівності та нові форми зайнятості.

Тема 4. Технологічні трансформації та цифровізація

Інформаційні та комунікаційні технології як чинник глобальних змін.

Штучний інтелект, роботизація, індустрія 4.0.

Вплив цифрових технологій на економіку, бізнес і суспільство.

Тема 5. Екологічні виклики та сталий розвиток

Глобальні екологічні проблеми: кліматичні зміни, втрата біорізноманіття, ресурсна обмеженість.

Концепція сталого розвитку та «зеленої економіки».

Міжнародні угоди та ініціативи щодо охорони навколишнього середовища.

Тема 6. Глобальна політика, міжнародні організації та регіоналізація

Роль ООН, G20, СОТ, МВФ та інших міжнародних інститутів у регулюванні глобальних процесів.

Геополітичні та регіональні інтеграційні процеси.

Виклики та ризики глобальної безпеки.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		л	пр	інд	ср
Тема 1. Теоретико-методологічні основи вивчення глобальних трансформаційних процесів	15	2	4		9
Тема 2. Глобалізація економіки та міжнародні фінансові процеси	15	2	4		9
Тема 3. Соціальні та демографічні трансформації у світі	15	2	4		9
Тема 4. Технологічні трансформації та цифровізація	15	2	4		9
Тема 5. Екологічні виклики та сталий розвиток	15	2	6		7
Тема 6. Глобальна політика, міжнародні організації та регіоналізація	15	3	4		8
Усього годин	90	13	26		51

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Теоретико-методологічні основи глобальних трансформацій	4
2.	Тема 2. Глобалізація економіки та міжнародні фінансові процеси	4
3.	Тема 3. Соціальні та демографічні трансформації	4
4.	Тема 4. Технологічні трансформації та цифровізація	4
5.	Тема 5. Екологічні виклики та сталий розвиток	6
6.	Тема 6. Глобальна політика та міжнародні організації	4
	Разом	26

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ теми	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	Вид: позааудиторна Зміст: Написати есе обсягом 2 сторінки на тему: «Чи є глобалізація фактором розвитку чи ризиком для національної економіки?»	9
2.	Вид: позааудиторна Зміст : Окреслити переваги та ризики економічної інтеграції. Підготуватись до обговорення на семінарі за темою: оцінка впливу глобальних ринкових змін на національні компанії.	9
3.	Вид: позааудиторна Зміст: Підготувати презентацію обсягом до 7 слайдів за офіційними матеріалами ООН або ВООЗ.	9
4.	Вид: позааудиторна Зміст: підготуватись до дискусії з питання впровадження ІІІ у компаніях, тезово викласти власні міркування щодо переваг і ризиків роботизації та автоматизації процесів.	9
5.	Вид: позааудиторна Зміст: Зробити оцінку заходів конкретної країни щодо досягнення цілей сталого розвитку. Підготуватись до дискусії: роль бізнесу та держави у «зелених» трансформаціях.	7
6.	Вид: позааудиторна	8

	Зміст: Провести аналіз геополітичних конфліктів та їхнього впливу на економіку. Підготуватись до обговорення результатів.	
	Разом	51

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Не передбачено.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання – взаємодія між викладачем і аспірантом, під час якої відбувається передача та засвоєння знань, умінь і навичок від викладача до аспіранта, а також самостійної та індивідуальної роботи аспіранта. При проведенні визначених планом видів занять використовуються такі методи:

1. Під час викладення навчального матеріалу:
 - словесні (бесіда, пояснення, розповідь, інструктаж);
 - наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження);
 - практичні (вправи, практичні роботи, дослідні роботи).
2. За організаційним характером навчання:
 - методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності;
 - методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності;
 - методи контролю та самоконтролю у навчанні;
 - бінарні (поєднання теоретичного, наочного, практичного) методи навчання.
3. За логікою сприймання та засвоєння навчального матеріалу: індуктивно-дедукційні, репродуктивні, прагматичні, дослідницькі, проблемні тощо.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Засвоєння теми (**поточний контроль**) контролюється на семінарських заняттях відповідно до конкретних цілей, **проміжний контроль** – на семінарських підсумкових заняттях або виконанням практичних завдань за темами курсу.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки аспірантів: виконання практичних завдань за темами курсу; письмова форма заліку.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин.

Вміст залікового завдання й оцінювання відповідей на заліку: 2 теоретичних питання – по 20 балів.

У разі використання заборонених джерел на заліку аспірант на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

9. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Поточний контроль, самостійна робота						Разом	Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	60	40 (по 20 балів за два питання)	100
10	10	10	10	10	10			
По 10 балів за виконання 5-ти завдань за 1-6 темами (по 2 бали за кожне завдання).								

Аспірант допускається до підсумкового контролю, якщо за результатами поточного контролю він набрав **не менше 30** балів.

Критерії оцінювання відповідей під час проведення поточного контролю:

- **2 бали** – відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; аспірант впевнено володіє теоретичним та фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його

щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, вміє виявити тенденції, визначити перспективи.

– **1 бал** - відповідь правильна, але неповна, непослідовна, аспірант невпевнено володіє теоретичним та фактичним матеріалом з усього курсу, не вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, нечітко орієнтується в матеріалі.

– **0 балів** – відповідь відсутня або не відповідає змісту завдання.

Критерії оцінювання відповідей під час проведення підсумкового контролю:

– **15-20 балів** – відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; аспірант впевнено володіє теоретичним та фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, вміє виявити тенденції, визначити перспективи; аспірант має навички користування фактичним матеріалом і вміло застосовує його при відповідях; відповідь на теоретичні запитання дає з використанням відповідної термінології, допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки з фактичного матеріалу.

– **10-15 балів** – відповідь правильна, послідовна, логічна, але аспірант допускає у викладі окремі незначні пропуски теоретичного фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, орієнтується в матеріалі; аспірант має навички користування фактичним матеріалом.

– **5-10 балів** – аспірант не володіє більшою частиною теоретичного фактичного матеріалу, допускає істотні пропуски у відповіді, не впевнено орієнтується у нормативній базі, теоретичних засадах, не вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки.

– **1-5 балів** – аспірант виявляє незнання більшої частини теоретичного та фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки.

– **0 балів** – відповідь відсутня або не відповідає змісту завдання.

Використання технологій штучного інтелекту.

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою

виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних, проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недеклароване використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Зарахування неформальної освіти.

Здобувачам надається можливість перезарахування окремої теми/завдання з навчальної дисципліни через визнання результатів навчання, отриманих ним у неформальній освіті, а саме проходження тренінг курсів чи дистанційних курсів на платформах Coursera, Prometheus, тощо), інші платформи - за умови наявності та представлення викладачу копії відповідного документу (сертифікату) про їх успішне опанування/закінчення. Курс неформальної освіти, що пропонується до часткового перезарахування, має відповідати одній чи кільком темам навчальної дисципліни, формувати аналогічні фахові компетентності. Також може бути зараховано участь у конференції (міжнародної та/або всеукраїнської, якщо тема тез-доповідей відповідає темам дисципліни.

Процедура визнання результатів неформальної освіти здійснюється відповідно до Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна. Рішення ухвалюється науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» на підставі поданого пакету документів від здобувача освіти.

Кількість балів, що можуть бути зараховані за результатами неформальної освіти, визначається з урахуванням змісту, обсягу та рівня опанованих результатів навчання. Незалежно від кількості додаткових освітніх активностей загальна кількість балів за поточний контроль з урахуванням зарахованих результатів неформальної освіти не може перевищувати 60 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
90 – 100	зараховано
70 – 89	
50 – 69	
0 – 49	не зараховано

Критерії оцінювання навчальних досягнень аспірантів

Знання аспірантів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

– **«90–100» (відмінно)** – аспірант міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті

теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– **«70–89» (добре)** – аспірант добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладення теоретичного змісту або при аналізі практичного;

– **«50–69» (задовільно)** – аспірант в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю.

– **«0–49» (незадовільно)** – аспірант не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Критерії оцінювання до всіх видів завдань (поточних та підсумкового контролю) наведені у відповідних розділах дистанційного курсу з дисципліни **Глобальні трансформаційні процеси**: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=18808>

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Зайцева А.С. Дистанційний курс з дисципліни **Глобальні трансформаційні процеси**: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=18808>
2. Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль, Н. А. Казакової. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 540 с.
3. Сидоренко В. В., Ковальчук Т. О. *Глобальні економічні трансформації*. — Харків: ХНЕУ, 2020.
4. Гриценко Л. В. *Глобалізація та трансформаційні процеси у світовій економіці*. — Дніпро: НГУ, 2021.

Додаткова література

1. *Journal of International Business Studies* → <https://www.palgrave.com/journal/41267>
2. *Global Policy* → <https://www.globalpolicyjournal.com/>
3. *World Development* (Elsevier) → <https://www.journals.elsevier.com/world-development>
4. *Technological Forecasting and Social Change* → <https://www.journals.elsevier.com/technological-forecasting-and-social-change>

11. ПОСИЛАННЯ НА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. Організація Об'єднаних Націй (ООН) → <https://www.un.org/>
2. Світовий банк → <https://www.worldbank.org/>
3. Міжнародний валютний фонд (IMF) → <https://www.imf.org/>
4. Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) → <https://www.oecd.org/>
5. Центр глобального розвитку (Center for Global Development) → <https://www.cgdev.org/>
6. World Economic Forum → <https://www.weforum.org/>